

OLIV TA'LIM FAOLIYATIDA TYUTORLIK VA FASILITATORLIK FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING MOHIYATI

Abdumutalibova Mag'firat Mirodil qizi

Toshkent Tibbiyot Akademiyasi "Pedagogika, psixologiya va tillar" kafedrasida o'qituvchisi

<https://doi.org/10.53885/edinres.2024.04.2.090>

Annotatsiya. Ta'lim jarayonida amalga oshirilayotgan barcha islohotlarning diqqat markazida shaxs turadi. Aynan shuning uchun ham yangi taraqqiyot davrining talablarini amalga oshirishga qodir bo'lgan barkamol avlodni tarbiyalash, unga ta'lim berish davlatimiz oldidagi eng asosiy vazifalardan biri bo'lib xisoblanadi. Bugungi kunda oldimizda turgan muhim vazifalardan biri – bizning o'rnimizga kelayotgan, o'z fikri, o'z dunyoqarashi, zamonaviy bilim va tafakkurga ega bo'lgan yangi raqobatbardosh mutaxassislarini tarbiyasidir. Ushbu maqolada hozirgi kundagi oliy ta'lim muassasalarida tashkil etilgan tyutorlik faoliyatining tarixi, kelib chiqishi, tyutorlik va fasilitatorlik faoliyatining tashkil etish mazmuni haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: tyutor, murabbiy, talaba, ta'lim, tarbiya, guruh, model, faoliyat, ta'lim, tarbiya, tizim, axloqiy tarbiya.

СОДЕРЖАНИЕ ОРГАНИЗАЦИИ ТЮТОРСКОЙ И ФАСИЛИТИРУЮЩЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ВЫСШЕЙ ОБРАЗОВАНИЕ

Абдумуталибова Магфират Миродил кизи.

Преподаватель кафедры «Педагогика, психология и языков» Ташкентской медицинской академии

Аннотация. В центре внимания всех реформ, реализуемых в образовательном процессе, находится личность. Вот почему одной из важнейших задач нашей страны является воспитание и воспитание зрелого поколения, способного соответствовать требованиям новой эпохи развития. Одной из важных задач, стоящих сегодня перед нами, является подготовка к нам новых конкурентоспособных специалистов, обладающих собственным мнением, мировоззрением, современными знаниями и мышлением. В данной статье представлены сведения об истории, происхождении и содержании репетиторской и фасилитационной деятельности, организуемой сегодня в высших учебных заведениях. Ключевые слова: тьютор, тренер, ученик, воспитание, воспитание, группа, модель, деятельность, воспитание, воспитание, система, нравственное воспитание.

THE CONTENT OF ORGANIZING TUTORING AND FACILITATING ACTIVITIES IN HIGHER EDUCATION ACTIVITIES

Abdumutalibova Maghfirat Mirodil kizi

Teacher of the «Pedagogy, psychology and languages» department of the Tashkent Medical Academy

Annotation. The focus of all reforms implemented in the educational process is the individual. That is why it is one of the most important tasks for our country to raise and educate a mature generation capable of fulfilling the requirements of the new era of development. One of the important tasks facing us today is the training of new competitive specialists who come to our place, who have their own opinion, worldview, modern knowledge and thinking. This article presents information about the history, origin, and content of tutoring and facilitating activities organized in higher education institutions today.

Key words: tutor, trainer, student, education, education, group, model, activity, education, education, system, moral education.

XXI asrda jahon miqyosida ta'lim barqaror taraqqiyotni ta'minlovchi asosiy omil sifatida e'tirof etilib, 2030 yilgacha belgilangan xalqaro ta'lim konsepsiyasida —... barcha uchun butun hayot davomida sifatli ta'lim olishga imkoniyat yaratish dolzarb vazifa sifatida belgilandi. Bu uzluksiz ta'lim tizimini, jumladan, masofaviy o'qitish tizimini rivojlantirish va unda tyutorlik faoliyatini samarali tashkil etish imkoniyatlarini kengaytirdi. Hozirgi davrda "Tyutor" atamasining bir necha ta'riflari mavjud bo'lib, ingliz tilidan tarjima qilinganda "Tyutor" (tutor) tom ma'noda ustoz, murabbiy, instruktor vo'l

ko'rsatuvchi ma'nolarida qo'llaniladi. Pedagogik-psixologik atamalar lug'atida "o'z o'quvchilarining bilimdon murabbiyi o'quv jarayonini osonlashtiruvchi shaxs, o'qituvchi" deb ta'rif berilgan. Professor A.Xoliqov o'z ilmiy maqolasida tyutor so'ziga quyidagicha ta'rif bergan: "Tyutor – o'quv kurslarini interfaol taqdim etish bo'yicha mutaxassis.

Tarixiy manbalarga nazar tashlaydigan bo'lsak, tyutorlik faoliyati tarixi kamida 900 yildan buyon ta'lim berish madaniyati bilan birgalikda alohida madaniyat sifatida shakllanib kelgan va asrlar davomida rivojlanishida uning ta'lim-tarbiya jarayonidagi roli ham o'zgarib borgan. Mavjud manbalarga ko'ra tyutorlik faoliyatining rivojlanish davrlarini quyidagi bosqichlarga ajratish maqsadga muvofiq:

1-bosqich: ... – XVI asrlar - tyutorlik faoliyati ta'lim oluvchilarning mustaqil o'qishlariga ko'maklashuvchi sifatida;

2-bosqich: XVI–XIX asrlar - tyutorlik faoliyati ingliz universiteti tizimida rasmiy tan olingan kasb sifatida;

3-bosqich: XIX–XX asrlar - tyutorlar va kitoblarni asosiy bilim manbai deb bilish mumkin bo'lgan vaqtlar;

4-bosqich: XXI asr - tyutor yangi kasb sifatida: o'qituvchi funksiyasini o'zgartirish, kengaytirish va yangi lavozim majburiyatini belgilash. Mavjud adabiyotlarda tyutorlik faoliyati XII asrdagi Yevropa universitetlari, jumladan Oksford, Kembrij universitetlari tarixi bilan chambarchas bog'liqligi va Buyuk Britaniyada shakllanganligi ta'kidlangan. Tyutorlik faoliyati taxminan XIV asrda ingliz universitetlari Oksford va biroz keyinroq Kembrijda shakllangan va bu bo'yicha mavjud tajribalarning tahlillariga ko'ra, shu davrdan boshlab tyutorlar universitet murabbiysi sifatida shakllanganligini ko'rish mumkin. Bu davrda universitetlarga o'qituvchilar va talabalarning uyushmalari sifatida qaralgan va talabalar bir xildagi muayyan kurslarda ishtirok etishi talab etilmagan, qaysi professorni tinglashni yoki qaysi fanlarni o'rganishni talabning o'zi hal qilishi lozim bo'lgan. Har bir professor o'zining tadqiqot mavzusiga doir ma'ruza o'qigan va sharhlagan. Shuning uchun talabalar nafaqat o'zining, balki boshqa ta'lim muassasalar professorlari ma'ruzasini tinglashlari mumkin bo'lgan. Universitet esa, o'z talabalarini faqat bitiruv imtihonlariga qo'ygan. Bunda talabalarga o'z yo'lini tanlash jarayonida hamda kurs yakunida tegishli darajani olishi uchun zarur bo'lgan bilimlarni egallashda tyutorlar yordam ko'rsatishgan. Bu vaqtlari o'qishning birinchi yilida barcha talabalar tyutorlar konsultatsiyalariga qatnashish majburiy bo'lgan va ular har haftada bajarilgan ishlari to'g'risida tyutorga hisobot berib turishgan. Talabalarning tyutorlar bilan uchrashuvlari jadval bo'yicha va darsdan tashqari vaqtda o'tkazilgan hamda bunday uchrashuvlar, muloqotlar talabalar uchun birinchi darajali ahamiyatga ega bo'lgan. O'sha zamondagi universitetning rad qilib bo'lmaydigan jihati o'qitish va o'qishning erkinligi bo'lgani uchun, tyutorlar professor va talaba o'rtasida vositachilik funksiyasini bajargan. Ta'lim olish erkinligi talabning mustaqil o'qishi bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bunda tyutorning asosiy vazifasi talabning mustaqil bilim olish jarayonini akademik g'oyalari bilan bog'lashdan iborat bo'lgan. Mustaqil o'qish jarayoni universitetda bilim olishning asosiy qismi hisoblangan va tyutor ushbu mustaqil o'qish jarayoniga ko'maklashish funksiyalarini bajargan. XVI asrning oxirida universitet o'quv jarayonida tyutorlar o'z talabalarini tarbiyasiga javobgar sifatida asosiy shaxsga aylangan. Bu borada M.I.Popova tadqiqotlarida shunday yozilgan. Bizlar faqat bilim berishimiz emas, tarbiyalashimiz kerak: bilim bilan birgalikda axloqiy va diniy javobgarlik hissini singdirishimiz lozim. Talaba bu yerda har xil qoidalarga bo'ysunadi va tyutorlar nazorati ostida bo'ladi, ular ... ham otalarcha, ham xizmat huquqiga ega, har qadamda o'zini tutishni va o'zini idora qilishni talab qiladi va shunday qilib, uning uchun hayotga tayyorlovchi haqiqiy maktab bo'lib xizmat qiladi. ...». Bu fikrlar bilan tadqiqotchi tyutorlik faoliyati, talabalarning individual ta'lim olish traektoriyasi bo'yicha o'z qarashlarini keltirib o'tgan. XVII asrga kelib tyutorlik faoliyati sohasi kengaydi, uning faqat ta'limga oid emas, tarbiyaviy funksiyalari ham borgan sari ko'proq ahamiyatga ega bo'la boshladi. Tyutor talabaga qaysi ma'ruzalari yoki amaliy mashg'ulotlarda ishtirok etish eng ma'qul ekanligi va u o'zining o'quv rejasini qanday tuzishi kerakligi bo'yicha maslahat bergan, o'z talabalarining yaxshi o'qishlari va imtihonlarga tayyor bo'lishlarini nazorat qilgan. Tyutor o'sha davrlarda talabning eng yaqin maslahatchisi va uning barcha qiyinchiliklari, muammolarining yechimini topishda yordamchi bo'lib hisoblangan. XVII asrda tyutorlik tizimi ingliz universiteti tizimining professorlik (nemis) modelini asta-sekin siqib chiqarib borayotgan bir qismi deb rasmiy ravishda tan olingan. 1700 yildan 1850 yilgacha davrda ingliz universitetlarida ommaviy kurslar va kafedralar umuman bo'lmagan. Talabalarni imtihonlarga faqat tyutorlar tayyorlagan. XVII asrga kelib Oksford va Kembrij universitetlarida tyutorlar o'z atrofiga uni o'z ustozlari deb tanlagan 1-2 talabani to'plab, ta'lim jarayonida asosiy shaxsga aylangan

va u o‘z talabalari oladigan bilimlar doirasini belgilagan. O‘zi taklif qilgan materiallarni o‘zlashtirish natijalari bo‘yicha ulardan imtihonlar olgan.

Boshqacha qilib aytganda, tyutor talaba shaxsini individual yondashuv asosida shaxsiy va kasbiy jihatdan hayotga tayyorlovchi vasiydir. XIX asrning oxirida universitetlarda erkin kafedralar va kollegial ma‘ruzalar paydo bo‘lganida ham, talabaning professorlar va kurslarni shaxsan tanlash huquqi saqlanib qolgan. XVIII–XX asrlar davomida Angliyaning eski universitetlarida tyutorlik tizimining mavqei pasaymagan, aksincha, ta‘limda asosiy o‘rinni egallagan: ma‘ruzalar tizimi faqat unga qo‘shimcha bo‘lib xizmat qilgan va hozirgacha shunday xizmat qilmoqda. Oksford va Kembrijda tyutorlar hozirgacha ta‘lim-tarbiya ishida muhim o‘rin egallaydi va bu lavozim shtat birliklari hisoblanadi. Tyutorlik faoliyatining tarixiy rivojlanish tendensiyalari sifatida 2008 yilda Udmurtiya davlat universiteti tomonidan Edvard va Eleyn Gordonlarning ”Tyutorlikning yuz yilligi: Amerika va G‘arbiy Yevropada muqobil ta‘limining tarixi» nomli kitobi nashr qilinganligi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu kitobda mualliflar kundalik daftaridagi yozuvlar, arxiv materiallar, buyuk shaxslarning fikrlariga asoslanib tyutorning funksiyalarini sharhlagan va individual ta‘lim har qanday zamonaviy pedagogik muassasadan ko‘ra qadimiyroq ekanligini ko‘rsatib bergan. Shuningdek, MDH davlatlarida tyutorlik faoliyati bir muncha kechroq shakllanganligini ko‘rish mumkin. Jumladan, Rossiyada tyutorlik faoliyati uzoq vaqt davomida unchalik ma‘lum bo‘lmagan, tyutorlik g‘oyalari asosan Rossiyada faqat qayta qurish davrida tarqala boshlagan. 1989 yilda P.G.Ищедroviskiy rahbarligida Moskvada tyutorlarning birinchi konkursini o‘tkazgan. Keyinchalik P.G.Шедroviskiy turli hududlardan bo‘lgan yosh pedagoglar uchun “Artek” lagerida yangi pedagogik faoliyat – tyutorlik to‘g‘risida turkum ma‘ruzalar o‘qigan. Shu vaqtdan boshlab asta-sekin Rossiyada tyutorlik amaliyoti tashkil topa boshlagan. P.G.Ищедroviskiy fikricha tyutorlik faoliyati o‘quvchining ta‘limga oid motivlari va qiziqishlarini aniqlash va rivojlantirish, individual ta‘lim dasturini yaratish uchun ta‘lim resurslarini izlash, oilaning ta‘limga oid buyurtmasi bilan ishlash, o‘quvchining tarbiyasi va ta‘limga oid refleksiya shakllantirishga yo‘naltirilgan ta‘limni individuallashtirish bo‘yicha pedagogik faoliyat tushunilgan.

Shunday qilib, tyutorlik faoliyati - bu tarixda o‘qitish va o‘qish madaniyati bilan yonma-yon shakllangan alohida madaniyat hisoblanadi. Hozirgi davrlarda tyutorlik ta‘limi masofaviy o‘qitishda ommalashib bormoqda va bu kunduzgi o‘qitish shakllaridan birmuncha farq qiladi. Respublikamiz oliy ta‘lim tizimida endigina paydo bo‘lgan tyutorlik faoliyatining o‘ziga hos xususiyatlari quyidagilardan iborat:

1. Tyutor - talabalarining shaxsiy rivojlanishiga, universitet, respublika va xalqaro miqyosdagi tanlov va olimpiadalarda munosib ishtirok etishiga, shuningdek, ularning bo‘sh vaqtlarini mazmunli o‘tkazishiga ko‘maklashuvchi inson bo‘lib, u yigit-qizlarni kasbga yo‘naltirish, Vatanga muhabbat ruhida tarbiyalash, turli ilmiy to‘garaklarga jalb etish hamda muammo va kamchiliklarini o‘rganib, ularga atroficha yechim topish bilan shug‘ullanadi.

2. Tyutorlarning asosiy maqsadi - ta‘lim va tarbiya jarayonini samarali tashkil etishda universitet va talabalar o‘rtasidagi munosabatlarni mustahkamlash, talabalarining universitet hayoti va ta‘lim jarayoniga moslashishiga ko‘maklashish, ularga uslubiy, ijtimoiy va psixologik yordam ko‘rsatish va talabalarda tanlagan kasbga muhabbatni oshirishdir. Shu bilan birga ular yigit-qizlarning dars mashg‘ulotlarini muntazam tahlil qilib boradi va sifatini oshiradi, ularning darsdan bo‘sh vaqtlarini mazmunli o‘tkazishini ta‘minlaydi hamda ijtimoiy ahvolidan doimiy xabardor bo‘lib turadi.

3. Tyutorlar ma‘naviy-ma‘rifiy va ahloqiy-tarbiya, o‘quv va o‘quvuslubiy hamda ilm-fan, innovatsion va ilmiy-tadqiqot yo‘nalishlarida o‘z faoliyatini olib boradi.

4. Har bir tyutor o‘ziga biriktirilgan guruh talabalarini besh muhim tashabbus doirasida tashkil etilgan klub va to‘garaklarga jalb etib boradi hamda ularning ijodiy qobiliyati va iste‘dodini namoyon etishi uchun imkon yaratadi. Talabalarining huquq va qonuniy manfaatlarini himoya qiladi, ularning ta‘lim olishi, ilm bilan shug‘ullanishi, yashashi va dam olishi uchun sharoitlar yaratishga ko‘maklashadi va bu boradagi yangiliklardan xabardor qilib boradi.

5. Talabalarining o‘quv intizomini mustahkamlash, ularda ijodiy fikrlash, halollik, to‘g‘ri so‘zlik kabi xislatlarni shakllantirish borasida tizimli ishlarni yo‘lga qo‘yadi. Iqtidorli va iste‘dodli talabalarni aniqlab, ularning turli tanlov va olimpiadalarda munosib ishtirok etishiga hamda talabalarining loyiha va startaplarini amalga oshirishga ko‘maklashadi.

6. Talabalarining darslarni o‘zlashtirish darajasini nazorat qilib boradi, ularning innovatsion ta‘lim

texnologiyalari va o'quv-uslubiy materiallar, axborot-resurslari bilan ta'minlash va ushbu manbalardan keng va unumli foydalanishi uchun zamin yaratadi.

7. Tyutorlar talabalarni o'ylantiradigan qator masalalar, xususan, talabalarni turar joy bilan ta'minlash, qoldirilgan darslarni o'zlashtirishga yordam berib boradi.

8. Har bir tyutor o'ziga biriktirilgan akademik guruhlarining darslarini, talaba davomatini va dars sifatining monitoringini olib borish maqsadida kuzatish, talabalarga yuklatilgan majburiyatlarning bajarilishini talab qilish, TTJga joylashishi uchun e'lon berish va bu boradagi komissiya yig'ilishida talabaning ishtirokini ta'minlash, talabaga tavsifnoma va akademik ta'til berish masalasini hal qilishda ishtirok etish, ularni rag'batlantirilishi yoki jazolanishi, turli stipendiyalarga tavsiya qilishda xulosa va fikrnoma berish huquqiga ega.

9. Har bir tyutor talabalarning sha'ni va qadr-qimmatini, obro'sini hurmat qilish, ularning jismoniy, ruhiy va psixologik holatidan muntazam xabardor bo'lish, o'quv, ma'naviy va ilmiy faoliyatini monitoring qilib borish, yigit-qizlarning darslarda ishtirokini nazorat qilish, Yoshlarning ota-onalari va o'zi bilan doimiy muloqot qilib borishga majburdir.

Tyutor qo'llab-quvvatlash modeli uch vektorli model ijtimoiy, fan va antropologik tyutorlik harakatlar. (Kovaleva T.M.).

Ta'lim muhiti ijtimoiy-madaniy, shu jumladan pedagogik, - T. ta'lim faoliyati bo'lishi kerak yoki amalga oshirilishi mumkin bo'lgan muhit, B 4. IEPni shakllantirish va amalga oshirish bo'yicha faoliyat. Ta'lim maydoni - bu ma'lum sharoitlarda talaba uchun manba bo'ladigan ta'lim, mazmun, pozitsiyalar, aloqalar uchun potensial joylarning ob'ektiv haqiqati (Suxanova E.A.)

Tyutor portfeli - o'qituvchining individual ta'lim yo'nalishi bo'yicha o'zini o'zi baholash vositasi bo'lib, quyidagi bo'limlardan iborat: kognitiv qiziqishlar bo'limidan: ta'lim resurslari va mumkin bo'lgan axborot manbalari ro'yxati; ushbu qiziqish sohasiga oid ilgari o'qilgan va ko'rilgan sharhlar; fotosuratlar, rasmlar va boshqalar, ishlab chiqilgan rejalar, grafiklar, diagrammalar; o'qituvchiga ko'ra, kelajakdagi loyiha, tadqiqot, ijodiy ishlar, o'quv ekspeditsiyasi va boshqalar uchun zarur jihozlar ro'yxati; o'qituvchining o'zi joylashtirish zarur deb hisoblagan har qanday materiallar, ularning qisqacha yozma asoslari bilan. dasturni ishlab chiqish natijalari bo'limi: mutaxassislik bo'yicha o'qitish jarayonida bajariladigan insholar, ijodiy ishlar, referatlar; amaliyot (o'quv, ishlab chiqarish) davrida bajarilgan yozma ishlar, tuzilgan hujjatlar, tavsifnomalar nusxalari; o'qituvchining ijodiy ishlarining asl nusxalari yoki nusxalari; o'qituvchilarning, qiziqishlari bo'yicha ishlaydigan tashqi ekspertlarning sharhlari va sharhlari; baho kitobidan ko'chirmalar; repetitorning muqobil maktubi: ishni baholash va keyingi rivojlanish istiqbollari tavsiflash; Tyutorning o'zi haqida qisqacha ma'lumot: bu ishda erishilgan eng muhim natijalarning qisqacha tavsifi, nuqtai nazaridan. Qo'shimcha ta'lim bo'limi: qo'shimcha ta'lim dasturini ishlab chiqishni tasdiqlovchi hujjatlar.

Tyutor portfeli - bu tyutorning ish quroli bo'lib, unda turli diagnostika, psixologik testlar, o'z tyutorlik tajribasini tahlil qilish va tavsiflash kiradi; o'qituvchi o'z ishida zarur deb hisoblagan boshqa hujjatlar.

Tyutori qo'llab-quvvatlash tamoyillari: modullik, moslashuvchanlik, uzluksizlik, individuallashtirish, ochiqlikdir. Modullik prinsipi uchta asosiy ta'lim modulidir: tadqiqot (ramziy, ilmiy), kommunikativ (muloqot), o'yin (rol o'ynash, bilim jonli harakatlar orqali olinadi). Ilmiy modulda ish shakllari oddiy, ammo qiyin, o'quv tadqiqotlari texnologiyasini o'zlashtirishgacha.

Moslashuvchanlik prinsipi o'qituvchini qo'llab-quvvatlashni ijtimoiy aloqalarni kengaytirishga yo'naltirishda, tashabbusni doimiy qo'llab-quvvatlashda, faoliyatni davom ettirish usullarini tanlashda namoyon bo'ladi. Kognitiv qiziqishni rivojlantirish jarayonining izchilligi, davriyligi, o'z vaqtidaligi prinsipi. Individuallashtirish prinsipi - o'quvchining shaxsiy ta'lim ehtiyojlariga, uning xususiyatlariga, qiziqishlari va moyilliklariga, umumiy yo'nalishiga yo'naltirish. Ochiqlik talabaning o'z bilim va ta'lim faoliyatini boshqarish uchun sharoit yaratishda amalga oshiriladi.

Seyshn festival – xorijiy mamlakatlar tyutorlik maktablari o'rtasida tajriba almashishning yangi formati bo'lib, tajribali ta'lim maydonidagi talabalariga tyutorlik yordami bo'yicha hamkorlikda amaliyot o'tkazish joyidir. Tyutorlik seyshn - bu ma'lum bir tuzilma doirasidagi mutaxassislarning erkin o'zaro ta'siri. Bu ikki turdagi o'quv qo'llanmalari: loyiha ofisi (ta'lim va faoliyat to'g'risida qaror qabul qilish va individual ta'lim loyihasini ishlab chiqish), o'zgaruvchan ta'lim makonida faoliyat sinovlari tizimi (tyutorlik va qiziqarli faoliyat sohasida sinovni tashkil etish) (muallifning studiyalar, aristos klublari).

Xulosa qilib aytganda pedagogik oliy ta'lim muassasalarida talabalarni faoliyatini tashkil etishda

tyutorlikning ahamiyati katta. Talabalarni individual ta'lim dasturini amalga oshirish jarayonlarini qo'llab-quvvatlashda pedagogik faoliyatini mazmuni talabalarining ta'limga bo'lgan qiziqishini aniqlash va ta'lim maqsadlarini belgilashda yordam beradi, ta'lim muassasalarida o'quv faoliyatini loyihalashni tashkil etish, ta'lim muhitida ta'lim faoliyati loyihasini amalga oshirishda yordam beradi, ta'limning keyingi bosqichini aks ettirish va loyihalashni tashkil etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

Азарова Е.А. Психолого-педагогические основы тьюторской деятельности в условиях инновационной образовательной политики / Е. А. Азарова, И. В. Коваленко, Н. Н. Мозговая // Психология обучения. - 2012. - № 9. - С. 174-181.

Александрова Е.А. Теория и практика тьюторской деятельности в России / Е. А. Александрова, Е. А. Андреева // Известия Саратовского университета. - 2012. - № 2. - С. 222-232.

Абдукаримов Х. – Тарбиячи ва тарбиячилик касбининг ижтимоий моҳияти Халқ таълими . – Тошкент , 1996.№6, -Б . 9-12.

Андреева В.И. Сравнительный анализ моделей тьюторства: на примере Англии, Германии, Объединённых Арабских Эмиратов И России: дисс.канд.пед.наук: 13.00.01- М., 2012.-222стр.

Атерсон Дж. Теория тьюторства –Ижевск, ERGO, 2013. – 32с..

Азизходжаева Н.Н. Педагогические технологии и педагогическое мастерство. – Т.: ТГПУ, 2003. – 192 с.

Амир Темур ва темурийлар даврида маданият ва санъат. – Т.: Ф.Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1996. – 88 б.

Ахмедова М. Педагогика тарихини ўқитишда талабаларнинг маънавий сифатларини тарбиялаш: Педагогика фанлари номзоди. ... дисс. – Т., 2008. – 156 б.

Беспалова Г.М. Тьюторское сопровождение: организационные формы и образовательные эффекты –М.: 2007.№7. С.51-58.